

नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

गौतम बुद्ध

प्रकाशक :

आशाराम शाक्य

मन्त्री, धर्मोदय सभा

६/३१, जुद्ध सडक

काठमाडौं, नेपाल ।

गौतम बुद्ध

लेखक

भिक्षु कुमार कश्यप

सहायक

भिक्षु अश्वघोष

प्रकाशक

आशाराम शाक्य

मन्त्री धर्मोदय सभा

६/३१, जुद्धसडक

काठमाडौं

प्रथम सेस्थरण }
२०००

बुद्धाद्द
२५००

{ मुल्य

प्रकाशक:-

आशाराम शाक्य

श्री धर्मोदय सभा

६/३१ जुद्धसडक

काठमाडौं

[सर्वाधिकार सुरक्षित]

Dhamma.Digital

मुद्रक:-

नेपाल प्रेस

१२२, बसन ह्योड टोल

काठमाडौं-११

निगु शब्द

भिक्खु कुमार कश्यपजु व भिक्खु अश्वघोष जु पिसं च्वया
बिज्यागु थ्व 'गौतम बुद्ध' बौद्ध धर्मयव नकतिनियापिं विद्यार्थीं
पिन्त अत्यन्त उपयोगी सिद्ध ज्वी धका धर्मोदय सभाया
बिश्वास दु ।

चतुर्थ विश्व बौद्ध सम्मेलनया शुभ उपलक्षे वस्पोल पिसं
सभायात थ्व सफू प्रदान याना बिज्यागुलिं सभा वस्पोल पिनि
प्रति सदा कृतज्ञ ज्वी ।

आशाराम शाक्य

१२।१२।२०१३
२५००

महा मन्त्री,
धर्मोदय सभा,

Dhamma.Digital

नमो तस्स भगवतो अरहत, सग्गमा सम्बुद्धस ।

Dhamma.Digital

गौतम बुद्ध जन्म ज्वी न्हो भारते मे मेपिं शास्ता धायका
च्चं पिं खुह्ण जन्म जुया च्वने धुंगु ख । न्यी न्यास ढँ न्हापा नं
थौं थे हे समाजे भयंकरगु अशान्ति, ल्वापु कलह फैले जुया
च्चंगु ख । नाप नाप शान्तिया नं चर्चा जुया च्वंगु ख । थथे
अशान्तिया वातावरण जुया च्वं बले छह्ण छह्ण महापुरुष धापिं
वया न्हु न्हूगु लँ क्यना जनताया मार्ग प्रदर्शक जुया च्वना च्वंगु
ख । तर मानव समाजे शान्तिया थासे अशान्ति जक जूगु खने
दु । गुगु ख मानव प्रगतिया हाः स्वतन्त्र चिन्तन ख वहे मदया
वन । महापुरुषत दयाव लिसे भूमं मानवया प्रगतिस बाधा

जुया बल; मतलब थव ख कि न्ह न्हूगु लँपुं ज्या मबिल । गुगु आशा कया धर्मया शरण वंगु ख अन निराश जक जुल । अले मनूतय कल्पना जुल — छु शान्तिथा दूत धापिं महापुरुषत सुं हे मंत लो ? जन्म का वई हे मखुत ला ?

अबले मनूत निगू भागे लाना च्वने धुंगु ख । छथव शास्वत दृष्टिस लापिं छथव उच्छेद दृष्टिस लाना च्वंपिं ।

शास्वत दृष्टिस लाना च्वंपिनि विचार ख आत्म सदा-कालिक ख अनित्य मखु ।

उच्छेद दृष्टि स लाना च्वं पिनि विचार ख मरणं लिपा हानं जन्म काई मखु; थव हे जन्मे मोज याये फको पाको । एवं प्रकार नाना प्रकारया दृष्टि राज्य याना च्वंगु समये नेपाल राज्यया दुने लुम्बिनी बग्गीचाय छह्य महापुरुषं जन्म काल । वया नां ख सिद्धार्थ कुमार ।

सिद्धार्थ कुमारया मने बालक अवस्थां निसें मानव मात्रया कल्याण यायगु इच्छा दुगु ख । अकिं वसपोल बालक अवस्थां निसें चिन्ता शील । न्हाबलें उदास सिद्धार्थया उदास मन व चिन्ता शील रक्वा चक्कंकेत्त सुद्धोदन राजां मयागु प्रयत्न छं मदु । थ काय यात राज्यले फयतुके माला याय जिक्को उपाय यात । कला-ब्याहायाना बिल । स्वंगू ऋतु यात लोगु दरबार दयेका बिल; व फुक्कं व्यर्थ जुल । व्यर्थ छाय मज्जी सिद्धार्थ कुमारं खना च्वन दरबारं पिने हा हा कार मचे जुया च्वंगु । सकभनं अशान्ति व आर्थिक ताण्डवया नृत्य जुया च्वन ।

सिद्धार्थ कुमारं राज्यं छाद्य तोतल ?

सिद्धार्थ कुमारं कल्पना यात— जि याकचा थथे सुख व वैभव विलासं दरबारे च्वं च्वनां छु याये । दरबारे च्वं च्वानां दुखी पिनि सेवा यायगु अवसर चूलाई मखु न उलि स्वतंत्र हे दई । दुखीपिं आपालं दनि । थथे मती ततं छन्हु राज्य तोता हे विज्यात ।

आपासिया कल्पना दु सिद्धार्थ कुमारं गृहत्याग यागु बुढा, रोगी, सीह, व भिक्षुया रूप खना । तर सिद्धार्थ कुमारं थव प्यंगू जक रूप खना अभिनिष्क्रमण यागु मखु बरु समोजया भयंकरगु विषमता व संघर्ष खना ख धयागु विचा याय् थाय् दु । छाद्य धासा सिद्धार्थ कुमार जन्म जुया विज्यागु ससये गरोबी व अशिक्षिततां याना नाना प्रकारया दुखं जनता पीडीत जुया च्वंगु धयागु भीसं स्वीकार याये फु ।

छन्हु सिद्धार्थ कुमार बगीचाय चाह्यु वं बले माय् बिलि-इमू लुना च्वंगु खन । माय् बिलिचित ब्यां नं लुना च्वंगु खन । ब्यां यात सर्प लुना च्वंगु खन । सर्प यात नं ब्यां यात नं इमां दाया यंकुगु खन । एवं प्रकारं बलाह्य प्राणीं बमलाम्हेसित शिकार याना च्वन । थव लो धूद्र प्राणीपिनि बिचे च्वंगु खं ख । उखे मन्नयगु बिचे थजागु हे संघर्ष खन, राजां राजा यात कोतेलेगु, छगू वर्ग मेगु बर्ग यात कोतेलेगु जक बानि ख । ऊच नीचया भेद भावं याना मन्नू नं मन्ूयात व्क ह्यंका च्वन । नये मखना मन्नूत दुख सिया च्वन । थजागु विषमता समाजे खं बले राज्य खना वाक्क वेकल । मती तल छु जि थजागु विषमता मरेकेगु

प्रयत्न याये मफइला; अजागु लँ माले मफइला ? थजागु हे समाजे संघर्ष खर्ना संघर्ष ह्य यायेत गृहत्याग यागु सिबाय संसारं अलग जुया याकचा जंगले च्वनेत मखु ले ।

राज्यतोता शान्तिया लँ मा मां वना च्वन । ततर्हंपि महात्मात नाप सत्संगत यात तर निराश फुकसियां विश्वास ख शरीरयात दुख विया तपस्या याना निर्वाण प्राप्त यायेगु । सिद्धार्थ कुमारं श्वीका काल थ्व नं व्यर्थ ख । थ्व नं समाजया विषमता व अशान्ति मरेकेत छुं खेले मदु ।

अनं लिपा स्वतन्त्र विचारं हे शान्तिया लँ मालेगु प्रयत्न यात । छन्दु याकचा हे बुद्ध गयाय वंगल सिमाया व्के ध्यान मग्न जुया च्वंगु अवस्थाय् अद्भुतगु ज्ञान न्ह्यपुं न्हुप्वी ल्वाका माला हल गुकि वसपोलं संसारया यथार्थ तत्व सीका काल । थनं निसै वसपोल यात गौतम बुद्ध धाल वसपोलं श्वीका काल दुःख, दुखया हेतु, दुःख मरेकेगु व दुःख मरेकेगु मार्ग ।

न्हूगु ज्ञान प्राप्त ज्वीवं चिच्छि न्हिच्छि थ्व हे चिन्ताय दुबे जुल कि जि थ्व श्वीका कयागु संसारया यथार्थ तत्व न्हापां सुयात कने गथे प्रचार याये । न्हापां छकला पलायनवादी नं ज्वी धुंगु ख । वसपोलं विचार यात थ्व जि ल्वाका कयागु ज्ञान साधारण जनतां श्वीको काये फँ मखु । आपा सिया बुद्धि विकास मजूनि । जबगु न्हायपनं न्यना खवगु न्हायपनं पिछोया बी । मयेल आ जि याकचा जंगले वना शान्तिया अनुभव या बने । तर हानं छक विचा यात । अले थत थह्यं धाल— छु गपायसकं पलायन वादी जूगु ! छु छं लोमनला छु उद्देश्य ज्वना कला काय राज्य तेता क्यागु । छं सीदेमा संसारे

सकलें मूर्खं मखु बुद्धिया विकास जुया च्वंपि वा न्ह्यपु दुपि नं दु । जित थन हे तप भ्रष्ट जुल धका तोता वंपि न्याह्न पासापि बनारस या लिक्क सारनाथे च्वं च्वंगु दु । अपि भचा बुद्धि दुपि ख । जि अपि न्याह्न सित उपदेश वी अपि बसे काये धुन धाये वं छगू संघ संगठन याये । अले न्हूगु सिद्धान्त प्रचार याये । थथे मती तथा बुद्धगयां तप्यंक सारनाथ बिज्यात । उपदेश वी धुने वं अपि पंचर्गीय न्याह्न वसपोलया शिष्य जुल ।

गौतम बुद्धया धर्मचक्र प्रवर्तन

अन वसपोलं सर्वं प्रथम धर्मचक्र चाहिका बिज्यासे आह्ना जुया विज्यात— द्वे मे भिक्खवे अत्ता पव्वजितेन न सेचि तव्वा” अर्थात्— हे भिक्षुपि प्रव्रजित पिसं निगू अन्त सेवन याय मज्जू वा अभ्यास याय मज्जू । व निगू अन्त ह्यु? अन्तकिलम थानु योग व काम सुखल्लिकानु योग ।

न्हापां यागु अन्त ख शरीरयात दुःख वियेगु बानि अर्थात् शरीरयात गुलि आहारया आवश्यकतां दु उलि सेवन मयासे च्वनेगु । निगूगु अन्त ख— आपालं सुख सीगुलि संलग्न जुयेगु अर्थात् वैभव विलासं च्वना सुख सियेगु आशा यायेगु । संक्षेपं धाल धाःसा निगू अन्त ख धनी व गरीब । थ्व नितां सेवन याये मते थुकिया द्धवी च्वंगु मार्ग ल्यया का । थ्व हे मार्ग यात ख आर्य अष्टांगिक मार्ग वा मध्यम प्रतिपदा धागु । धर्मचक्र चाहिके धुने वं हे बनारसे च्वंहा यश पुत्र मेपि पीगुह्न पासापि नाप वसपोलया शिष्य जुल ।

आदर्श संघया संगठन

गौतम बुद्धं न्हापां संघ समाजया संगठन छाया याना विज्यागु तथा भिक्षुपिन्त नि न्हापां छाया उपदेश बिया विज्यागु ।

धन व धनोपार्जन मार्ग व्यक्तिगत जूगुया दोष जक मखु उकिं जुया च्वंगु मानव समाजया दुख पीडा व विषमता बांलाक हे गौतम बुद्धं सीका विज्यात जुई धयागु थुकी छुं शंका मदु ! तृष्णा फुक्क दुखया हा धयागु व तृष्णायात हां निसें लिना वांछोयेवं श्रेष्ठत्वे (अर्हत्त्व) थ्यती धका आज्ञा जुया विज्यागु खः । अयनं धनोपार्जन मार्ग सामूहिक वा राष्ट्री करण यायेगु तत्कालीन समाजया अनुसारं याये फईगु ज्या मजुया थहे प्रव्रजित जुया श्रावक संघ सम्पूर्ण समाजवादी (संघ) दयेका आज्ञा जुया विज्यागु नियमं गृहस्थ समाजयात आदर्श व शिक्षा विये माला ख । आ गृहस्थ प्रव्रजित निगू पक्षं नं थव आदर्श काये बहगु जक मखु ज्या हे याना थं केगु अवस्था जुया च्वन । थव आदर्शत क्या च्वंगु देश नं मदुगु मखु ज्यां क्याना च्वंपि नं मदुगु मखु । वास्तवे समाज यात आदर्श विये माला हे ख गौतम बुद्धं समाजवादी संघया संगठन याना नियम दयेका विज्यागु । थव संघे व्यक्तिगतया खँ छं हे मदु । केवल च्याता वस्तु जक दु भिक्षु पिनि व्यक्तिगतया रूपे प्रयोग यायेगु । मेगु संघया आज्ञा बिना छुं नं तय मज्यू । व च्याता वस्तुः—

- (१) निवः दुगु चीवर (गा) छपु
- (२) छवः दुगु चीवर (गा) छपु

- (३) व्के चीगु अन्तर वासक (लुगी) छपु
 (४) काय बन्धन (जनी छपु)
 (५) मुलु सुका
 (६) खोचा छपु
 (७) पात्र छग भिक्षा फोनेत
 (८) ल छाने यायेगु काप छगू

थनं अतिरिक्त न्हागु प्राप्त जूसां नं सामूहिक खः ।

अपसोस्या खँ ख थ्व सिद्धान्त न अबलेया समाजं थ्वीका का न राजा आदि धनी वर्गं थ्वीका का । भिक्षु संघ यात जक सीमित याना तल । फल स्वरूप लिपा जूलीसे संघे नं थ्व सिद्धान्त कार्यरूपे परिणत मजुल धयां अत्युक्ति ज्वी मखु । संघया विचे व गृहस्थ समाजया विचे थ्व सिद्धान्त व्यवहार याना यंकूगु जूसा प्रथम महायुद्ध व द्वितीय महायुद्ध ज्वी थाय हे मदु ।

संघ स्थापना याना विज्याय धुनेवं गौतम बुद्धं भिक्षु पिन्त आज्ञा जुया विज्यात आ भीपिं देव व मानस धयागु फुक्क बन्धनं मुक्त जुल । भीपिं स्वतंत्र ख । आ न्हूगु ज्ञान गनं गामे वना प्रचार या वने माल गुकि कि आपासिया हितया लागि, सुखया लागि उपकार ज्वी A । सकसितं ज्यू कथं, सदांयात ल्वै कथं, सकसिनं थ्वी कथं उपदेश व्यू हुँ । आपासिया बुद्धिया विकास मजुनि अकिं सरल रूपं प्रचार याहुँ छथासं चोने मते । जिनं चाह्यु वने तेना ।

(A) चरथ भिक्खवं चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानु कम्पाय अत्याय हिताय मुखाक देव मनुस्सा नं

(महत्वाग १८)

अबले भिक्षुपिसं समाजयात ब्यूगु उपदेश लु ?

भीसं न्यना तयागु दुबुद्धं चतुरार्यं सत्य यात यथार्थ रूपं सीका बुद्धत्व प्राप्त यात । तथा संसार दुक्खं मुक्तगु निर्वाणं वनेगु लं क्यन । बुद्धया आज्ञानुसारं भिक्षुपिं गां गामे वना बहु जन हिताय, सुखाय ब्यूगु उपदेश लु धयागु भीसं सीकेगु अत्यावश्यक ख ।

भीसं विचार यायफु साधारण रूपं गामे च्वंपिं निर्धन जक सखु अशिक्षित नं ख, वथेन्तु पवित्रता व निरोगी भाव अमिके ह्य हे धायफु । अमित्त चतुआर्यं सत्य व निर्वाण तथा अभिधर्मया खं कनेगु सिंवे नं भौतिक वा लौकिक उन्नतिया बारे सरल विचार माला च्वंगु ख । अशिक्षित व निर्धनपिं गृहस्थ तयेत वियातगु उपदेश त्रिपिटके जाया च्वंगु दु ।

अपराध व दुष्चरित्र यायत मूल कारण निर्धन वा गरीबी धयागु दीर्घनिकायस चक्कवत्ति सिंह नाद सूत्रे बांलाक क्यना तःगु दु । थुगु सत्य यात सीका कागु जुया धन कमाय यायेगु या मूल्य व आर्थिक उन्नति मनुष्य जीवन उत्थानया निंति अत्यावश्यक धयागु गौतम बुद्धं जक मखु भिक्षुपिसं नं देश वासी जनता यात ध्वीका बिल । दण्डव गुलिं खुया कायगु आदि अपराध मध्येके मफु धयागु व अजागु अपराध मरेकेत मनूतयेत थथगु ईलम बांलाक याना जीविका यायत साधन पुरे यायमा धईगु दीर्घनिकाये कूट दन्त सूत्रे बांलाक खने दु ।

धन दईगु (अत्थिसुख) वहे धन बांलाक प्रयोगयाना च्वनेगु (भोग सुख) साहु क्यंका च्वने म्वाकेगु (अनण सुख)

निर्दोषी जुया जीविका याना च्वनेगु (अनवज्ज सुख) थव प्यता गृहस्थ तयेगु सुख ख धयागु सँ अंगुत्तर निकाये क्यना तगु दु ।

थमं यानागु ज्याय कुतः बीगु व उत्साह याना यंकैगु (उद्धानसम्पदा) कमाय यानागु धन व क्तु रक्षा यायगु (आरक्खसम्पदा) भिंपि नाप आश्रय यायेगु (कल्याणमित्रता) आम्दानी अनुसारं खर्च यायेगु (समजीविकता) थव प्यता मनूतयेत थुगु हे जन्मे सफल व सुख यायेत उपकार जू धयागु नं अंगुत्तर निकाये खने दु ।

“ एकेन भोगं भुञ्जेय्य द्वीहि कम्मं पयो जये

चतुर्थं च निधा पेय्य ओपदासु भविस्सति” धया तथं कमाय यानागु धने प्यत्वे छव्व न्हिन्हि खर्च यायेत निभाग भःगु इलमे लगे यायेत प्यंगु भाग लिपा आवश्यक ज्वी बले कायेत सुरक्षित याना तयेमा धयागु उपदेश बिया तगु दु ।

खतु च्वे भिक्षुपिसं समाजयात व्यूगु उपदेश नं गौतम बुद्धया हे उपदेश ख । आ गौतम बुद्धं स्वयं बिया बिज्यागु उपदेश पाखे छक नं पला न्ह्याकेनु । क्वे वईगु फुक्क घटना बुद्धं बुद्धत्व प्राप्त याना पीन्यादँ तक बौद्ध धर्मया उपदेश बिया बिज्यागु अवस्था यागु ख ।

प्वाथे पित्याईगु थें तधंगु रोग मेगु महु

थव प्वा छगलं याना मनूनं छु जक मया । खुया नं कया च्वन । हेका नं च्वन । स्याना नं च्वन । स्वर्गे वनेगु लँ नं क्यना च्वन । फोनानं च्वन । त्यो मत्यो धका नं मधा ।

“बुभुक्षितः किं न करोति पापं” धयातगु ठीक हे जू। श्रावस्ती छह कोठी दुगु जुया च्वन। वयाके ज्या याना नयेगु शक्ति मद्दु न सुना नं वयात पुछे या। न सुनानं वास याना बीमा धवागु विचा या। विवश जुया फोनेगु ज्या ज्वन। छथे खापति वना फोनेगु थाकु चाल। अले वया ज्या छु ? भ्वे नईथाय मात्तु मा ज्वीगु। गन गन आपा मनूत मुना च्वन अन अन वना सो वनेगु वया बानि ज्वी धुंकल। भ्वे दुथाय लावन कि छसा प्वा जायक नया नं थया हईगु, मज्जां पृथ्वी माताया मुले घनीगु।

छन्हु अथे हे भ्वे गन दु धका मामां जुया च्वं बले तापाकं निसें छथाय मनूत मुना च्वंगु खन। लय लय तातां अन वन। वया मती ला-थौला छक वांलाक हे साक नये। सुथं निसें छुं नं मन निगु। प्वाथे पित्याना च्वंगु पा। अन वना सो बले गन या भव्य। अन गौतम बुद्ध धर्मासने च्वना उपदेश बीत तयार जुया च्वन। व फोगी निराश जुल। शान्ति नायक गौतम बुद्ध उपदेश बिया विज्याई बले छकलं तुं म्हुतुई वथे उपदेश बिया बिमज्या। न्हापालाक विचायाना विज्याई थौं छु उपदेश बी माली सुं श्वीका काये फुर्पि दुला धका। थथे विचायाये वंहे गौतम बुद्धया दृष्टि बहे भव्य नयेगु आशां व्वांय व्वांय व्ह फोगीया प्रति लात। वसपोलं श्वीका काल थौं जिगु उपदेश छद्दार ज्वीह्य ला थ्व हे फोगी ख। तर वया प्वाथे पित्यागुलि वयाके धर्मोपदेश श्वोका कायेगु शक्ति मद्दु। न थुखे पाखे ध्यान हे तई। अकिं वयात नकेनि साल, प्वा जाल धायेवं तिन जिगु उपदेश पाखे ध्यान तई। महा कारुणिक बुद्ध उपासक छम्हेसित सःता धया विज्यात— ‘उपासक ! थन भीथाय पाई छह वोगु दु। वया साप नये पित्याना च्वन। वयात नेगु

वीगु अशल ज्वी । उपासकं बुद्धया आज्ञानुसार यात । एवा
जायेवं फोगीया मने शान्ति जुल । बुद्धया दया खना प्रभावित
नं जुल । छथाय लिक्क फे तुना उपदेश नं न्यन । गौतम बुद्धं
फोगी नं थ्वी कथं सरल रूपं उपदेश बिया विज्यात । उपदेश नं
सिधल फोगी श्रोतापत्ति मार्गे थ्यंहा जुल । श्रोता गण सकलें
साधु ! साधु !! साधु !!! धया बुद्धया महिमाया खँ ल्हा ल्हां
लिहां वन ।

गौतम बुद्धया महान देन

गौतम बुद्ध जन्म ज्वी न्ह्यो तह मझि हे सर्वज्ञ धायका
च्वंपि व धर्म प्रवर्तकक जन्म जुया च्वंगु ख । २५०० दँ न्हापा नं
मानव समाजे भयंकरगु अशान्ति फैले जुया च्वंगु खने दु ।
मानव समाजे शान्तिया निरिति छह्य छह्य महापुरुषतसें न्हुन्हुगु
लँ क्यना जनताया मार्ग प्रदर्शक जुया च्वंगु ख । परन्तु मानव
समाजे शान्तिया पलिसा अशान्ति जूगु खने दु । गुगु ख
मानव प्रगतिया हा स्वतन्त्र चिन्तन न वहे मदया वन । मानव
समाजका विकासया निरिति स्वतन्त्र चिन्तन परमावश्यक ख ।
वसपोलं सीका विज्यात स्वतंत्र चिन्तन समाजयात न्हापां
यागु आवश्यकता ख ।

आ विचा यायेनु गौतम बुद्धं मानव समाजयात व्यूगु
देन मध्ये उत्तमगु देन छु धयागु पाखे । उत्तम देन ख वसपोलं
बिया विज्यागु स्वतंत्र चिन्तन । वसपोलं बिया विज्यागु स्वतंत्र
चिन्तन न्यागु भाग थले फु ।

मनूया मालिक मनू हे ख । मनूयात तरे याइह्य मेह्य सुं महु, तन्हं चीन्हं धयागु हुं महु । “अत्ताहि अत्तनो नाथो” धयागु बुद्ध वचनं सी दु कि थह्य नाथ थहे ख । स्वतंत्र विचार या प्रथम त्वाथ थ्वहे ख ।

निगूगु स्वतन्त्र विचारया त्वाथ ख मिसातेत स्वतन्त्र प्राप्त जूगु । थुगु वारे भीसं विचार याये योग्य जू ।

बुद्ध कालीन समाजे स्वतन्त्र रूपं ज्वीत बल दुगु केवल पुरुष पक्षयात जक ख । गौतम बुद्धं समाजया अधिकारया वारे विचार याना बिब्यात । समाजे गुलि मिजतेत अधिकार दुगु ख उलि मिसातेत नं अधिकार प्राप्त ज्वीमा ।

फल स्वरूप भिक्षुणी शासन नं दयका विज्यात । गुण धर्म पुरे याना अरहन्त (पवित्र मनुष्य) ज्वीत नं वथेन्तुं थगु कार्य स्वतन्त्र रूपं यायत नं थुकि अधिकार प्राप्त जुल ।

थेरीगाथा धयागु सफुली प्रथम न्हापां उपर्युक्त स्वतन्त्र अधिकार प्राप्त याना श्रेष्ठ जुया च्वंपि महिला पिनिगु जीवन चरित्रं जाया च्वंगु दु ।

स्वगूगु स्वतंत्र ख विरुद्ध ज्वीगु । भिक्षु पिनिगु उपसम्पदा आदि विनय कर्म व शासनिक कार्यस नं थुकियात श्रेष्ठ थाय बिया तगु दु । प्रतिक्षेप यायगु स्वतन्त्र साप हे उत्तमगु ख । संसारया हु धर्मेसनं प्रस्तुत स्वतन्त्र महु । कल्पना याना ज्वा यायत थुकि अवस्था व्यूगु दु । थुकि सीकेमा गौतम बुद्धं मान ब्रतायात गुलित गौरव तगु दु धयागु । कालाम सूत्रे प्रतिक्षेप साप्रगु स्वतन्त्रया वारे बांलाक स्पष्ट याना तगु दु । थ्व स्वतन्त्र विचारया प्यंगूगु त्वाथ ख ।

विचार प्रकट याकगु स्वतन्त्र न्यागूगु ख । अम्बलट्टिका
सूत्रे थुगु बारे बांलाक विस्तृत रूपं क्यना तगु दु । त्रिरत्नयात
अपहास निन्दा यात धईगु ब्राह्मणयागु खँ या बारे तँममो
कुसे न्यनेमा धईगु उकी उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

थव फुक्क कारणं सी दु कि गौतम बुद्धं मानवतायात
श्रेष्ठ समझे जुया च्वंगु दु धयागु । थनिं २५०० स द नं थजागु
श्रेष्ठ विचार प्रकट याना तगु दु बले हे स्वतन्त्रया बारे वाद
विवाद याई पिन्त छुधायेगु ।

विवेक बुद्धि

धयातगुला मनु बुद्धि जीवि प्राणी ख । अर्कि हे ख हँ
मनुष्य जीवन फलु सोया नं देवता सोया नं श्रेष्ठ जू । पशुतयके
विवेक बुद्धि मदुगुलिं उन्नति ज्वीगु उपाय मालेगु अमिके शक्ति
मदु । मनु बुद्धि जीवि प्राणी धयागु मानव समाजया इतिहासं
धया च्वंगु दु । तर सकले बुद्धिवानपिं मखु धयागु इतिहासं
जक मखु मानव समाज पाखे मिखा ब्वल धासा भीसं नं धाये
फु । बुद्धि जक दया नं मगा विवेक विचार नं मरेकं मगा । मखुसा
अर्थ नं अनर्थ धर्म न अधर्म, अधर्म नं धर्म जुया च्वनी; जुया
च्वंगु नं दु । उर्कि हे ख न्ह्यागु छगुली भीत शंका जुया च्वनीगु,
भ्रम जुया च्वनीगु । अन्धविश्वासे लाना च्वंगु हे विवेक बुद्धि
मगागुलिं ख । विवेक बुद्धियात बुद्धं उच्चतम थाय बियां
विज्यागु दु । विवेक बुद्धि मदु गुलिं सुयागुं खँय भीसं निर्णय
याय मफु, सुयागु खँ सत्य ख सुयागु असत्य ।

उदाहरण क वई । गौतम बुद्धं संघ समाज संगठन याये धुने वं भिक्षुपिं धर्म प्रचारार्थं गां गांमे छोया बिल ।

छन्हु गौतम बुद्ध छथाय विज्या बले गुळिचिनं न्यन... .. भन्ते, जिमिथाय नाना प्रकारयापिं भिक्षुपिं वई । आपा सिनं धाई अपिं भिक्षुपिं छपिनि हे शिष्यपिं । तर अपिं मध्ये आपा सिनं उपदेश बी बले छगू छगू तालं छम्हे सिगु हे समान मजू । छम्हे सिनं मेमेसिगु खण्डन याइ जिमिसं सोयागु खँ सत्य धका विश्वास यायेगु ?

बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात हे... .. सज्जन वर्ग आमथे शंका ज्वीगुला स्वभाव हे ख । थजागु अवस्थाय न्ह्यपुं ज्या काय सयके मा विवेक बुद्धि मा । बुद्धि जक दया नं मगा नुग नं मा । बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात विद्वान्ह धका, परम्परां निसे चले जुया बगु, त्रिपिटके दु धका तथा गुरुया प्रति गौरव तयमा धका ऋक्वलं तुं विश्वास याये मते । गथे लुँ, वह मिपिसं छुया लुँ दाया त्वाल्हाना परीक्षा याना स्वई अथे हे न्ह्यागु खँ नं थःगु न्ह्यपुं जांचे याना मस्वयक विश्वास याये मते । वसपोलं थ शिष्य पिन्त थथे नं धया विज्यात यदि जिगु संदृष्टिक धरं दुखं मुक्त जुईगु जूसां छिमिन जागतुसा, ठाकुसा ज्वना च्वने मागु महु ।” बौद्ध धर्मया भूल सीका कायत विवेक बुद्धिमा न्ह्यपु मा । वथे तुं थजागु स्वतन्त्र चिन्तन आदिया यथार्थ ज्ञान मा ।

मार्ग प्रदर्शक गौतम बुद्ध

गौतम बुद्ध छह मानव ख । राजकुमार ख । बरू थःगु उत्साह व धैर्य महा मानव जक मखु मेपिन्त नं महा मानव

ज्वीगु ल क्यना विज्याह्न नं खः । महापुरुषत वक्चं जन्म काय धुंकल तर वसपोल यागु सिद्धान्तं थें विश्वयात प्रभाव पडे यागु मेगु सिद्धान्तं मदु धाये फु ।

थजाह्न महापुरुष व महामानवयात मार्ग प्रदर्शकया रूपे माने याइपिला विरल हे ख । वरु थथगु श्रद्धा व भक्तियाना वसपोलया जीवन सम्बधित किंवदन्तिया बहुलताया खंसिवाय मेगु हे खं मरे धुंकल । थथे हे किंवदन्तिकथा दयका तगुलिं गौतम बुद्धया बारे जक मखु मेमे पिं महापुरुष पिनि संबंधे नं भ्रमात्मक साहित्य तैयार जुल थ्व छुं धर्मया बा देशया दोष मखु । मानव स्वभावया चि ख । गौतम बुद्धयात गुलिसिनं अवतार मानेयाना छह्न लौकिक समझे मजूसे लोकोत्तर तक नं समझेजुल गुलिसिनं सर्वव्यापि माने याना न्हाथाय सं न्हावलें दैव माने याना जुल । थजागु थजागु अनुचित कथा बा विश्वासं याना वसपोलया वास्ताविक महत्व व ज्योति दुवे जुया च्वन । वसपोल वा छह्न मनू ख गुह्न कि समाज सुधारक व मार्ग प्रदर्शक ख ।

न्हापायापिं व आयापिं आपा मनू तसें थथे विचा याई- बुद्धला साप आदर्श काय वहह्न ख वसपोलया शिष्यपिं धासा सुथां मला । गय ?

थ्व विषयले वसपोलं आज्ञा जूगु दु— “सुं व्यक्ति सुयातं शुद्ध याय मफु । करपिनि दोष मालेगु सिवे थगु दोष मदयेकिगु भिं ।

छन्दु राजगृहले छुं ब्रम्हुतसे थथे धाल “ भन्ते छपिनि शिष्यपिसं छपिनि अनुसरण याना जूला ? बुद्धं लिस बिया

विज्यात् “ गुलिं जु गुलिं मजु ” गुलिसिनं या गुलिसिनं मया
अथे छाया ले ?

“ छिमिके सुनानं राजगृह वनेगु लँ न्यंला ?

“ न्यं भन्ते । ”

“ अपिं फुकं राजगृह वंला ? ”

“ गुलिं वं गुलिं मवं ”

“ अथे छाया ले ? ”

“ वला जिमिगु दोष मखु । लँ क्यनेगु जिगु ज्या ख ।
वनेगु मवनेगु वा वँ दों केगु पथिकया लाहाते ख । ”

“ अथे हे जिगु ज्यानं लँ क्यनेगु जक ख । जिं सुयात्
पना तय मफु, सुयां मुक्तिया जिम्मेदारी जिं काय मफु । ज्याय्
थ थ पिसं उत्साह यायमा । तथागत ला मार्ग प्रदर्शक जक ख ।

सुनां धर्मयात् खनी वं जित खंगु ज्वी

गजब ख मनू तयगु मनोप्रवृत्ति । सुं छह्व व्यक्ति तधंगु
छुं ज्याना क्यन बा देशया नां तल धासाव व्यक्तिया प्रति
श्रद्धा प्रकट याई । वयात् द्यो थें माने याई । अवतार कावोह्व
तक नं भापी । दँय दँय वया नामे उत्सव व जात्रा आदि याना
खुशी माने याई । किन्तु वया सिद्धान्त व आदर्श पाखे ध्यान
बई मखु ।

छह्वं छह्व व्यक्ति खना जित पूजा याय मते पूजायात्
जिं महत्व बी मखु । धात्थें या पूजाला जिं कनागु धर्म वनेगु व
धर्म आचारण याना यंकेगु ख । थथे उदार वाक्य प्रकाश याह्व

बु ? व महा पुरुष खः गौतम बुद्ध । वसपोलं थथे छाया आन्ना
जुया विज्यात, थुगु वारे छकः विचार याय्ला ?

गौतम बुद्धया शिष्य छह्ण दु । वया नां खः वक्कली । वस-
पोलयात छकः संच मंत । वसपोल वक्कलि स्थविर भिक्षु जूगु हे
बुद्धया रूप खना प्रभावित जुया खः । वसपोलयात न्हाबलें
बुद्धया रूवा जक स्वया च्वने दय्व गाह्ण जुल । संच मदया च्वं
बले नं वयात साप सुख मतागु हे बुद्धया दर्शन पावे मजूगुलिं खः ।

अथे जुसेलि वसपोलं भिक्षुपिनि द्वारा बुद्धयात सूचना
छोया बिल—“ वक्कलि स्थविर संचमदया च्वन भंला सुख
मताया च्वंगु छपिनि दर्शन पावे मजुया खः । अकिं छःपिं
छक थन विज्यायगु कृपा याना विज्याहुं ।

गौतम बुद्ध विज्यात । विज्याना कुशल क्षेम न्यन ।
छु जुया च्वन, छुमाल, गथे जुल, इत्यादि ।

वक्कली स्थविरं धाल— जितः छगू मात्र दुःख दु छपि-
निगु दर्शन पावे मजूगु । उलि जक न्यने वं गौतम बुद्धं
धया विज्यात, “वक्कली; ! थव खि च्वं भरे जुया च्वंगु रूप
स्वयां छन्त छुं फायदा मदु । छं थगु मन पवित्र याना
जीवन आदर्श यायेगु सो ।” यो धम्म पस्सांत सो मं पस्सति-
अर्थात् गुम्हेसिनं जिगु धर्मयात खंकी वा थवीका काई वहे
जितः खंगु ज्वी ।

निरोगी ज्वीगु थें तःधंगु लाभ मेगु मदु

संसारे मनू तय्गु पुचले आपालं धनीत दु अमित
छुं हे धन्दा म्वा । मागु तक्व पुरे जू । एनं वयात संच मदया

च्वन धासा वयाके दुगु लौकिक सम्पत्ति वयात सन्तोष प्राप्त ज्वी मखु । वं थःगु रोग लायकेत सर्वे फुकेत नं तैयार ज्वी । “सम्पत्ति यक दःसा नं छुयायू थः लासाय च्वं च्वने मा” धका धया च्वंपि यक दु । सम्पत्ति लाभं सुख वेदना ज्वी । रोगादि ज्वीवं दुःख वेदना ज्वी । परम सुख ब लाभ छु धयागु बुद्धं आज्ञा जुया विज्यागु दु—

छन्हु प्रसेनजित कोशल जुजु प्वा त्यंक भोजन याना भतिचा हे आराम मकासे गौतम बुद्ध याथायू वना । वना प्वा इसि इसि च्वंका तप्यंक हे फेतुना च्वने मफत । न घना च्वने फु । ए च्वने थये च्वने मदयका च्वन । बुद्धं कना विज्यागु खँ नं छुं धवीका काय मफु ।

अले बुद्धं न्यना विज्यात — महाराज ! छु भोजनो-परान्त भचा हे विश्राम मकासे भायागुला ?

महाराजं लिस बिल — खः भन्ते भोजन याना वसें निसें जित साप सुख मदया च्वन ।

बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात — आपा भोजन यात धायेवं थगे दुःख ज्वी यो धया विज्यासे ध्वनं धया विज्यात मनू बुद्धि जं वि खः । अकिं होश तथा मात्रा सीका भोजन याय फयकेमा आपा नल धाये वं पचे याये मफु । उखुनु निसें प्रसेनजित जुजुं प्वा जायेक नयेगु तातल । न्हागु ज्यानं होश तथा यायगु सोत । नया च्वने बले नं बुद्धया वचन लुमंका च्वनीगु । अले प्वा तगो जुया वगु नं मदया वन । ह्य भयातु धयागु नं मंत । न्हापा व्वायू व्वायू वना सल मं ज्वने मफुगु आ वने फत । मने अशान्ति मंत । आ जुजु साप लय लय ताया सुखं जीबिका याना च्वन । छन्हु हानं प्रसेनजित बुद्ध याथायू वना थगु

निरोगीया वारे खँ पंकल । अले बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात
आरोग्या परमा लाभा निरोगी ज्वीगु हे परम लाभ खः ।

तथागत हृदय

मानव समाजे भयंकरगु कुबानि छगू दु, गुगुकि
मनूनं मनूयात नीच व क्षुद्र समभे ज्वीगु । मानवं मानवयात
वृणित दृष्टि सोयेगु । मस्यु थथे सोईगु छु हृदयं थें ? थजागु
कुबानि दतले समाजे गुगुलें नं शान्ति व मैत्रीया स्थापना
याये फई मखु । नीच व गरीबह्व मनूयात थहाँ वयेगु लँ हे
मदु न नीचह्व थाहाँ वयेगु कुत या । कुत याईगु गय् उच्च
श्रेणीस च्चंपिसं थकाय्के हे मब्बू ।

थुगु वारे बुद्धं मानव समाज यात छु स पिकया
विज्यात—सकल मानव समान ख । मानव मानवया विचे
ब्राह्मण व चण्डालया छुं भेद भाव मदु ।

नसच्चा-वसलो होति नसच्चा होति ब्राह्मणे ।

कम्पना वसलो होति कम्पना होति ब्राह्मणे ॥

वसपोलं केवल म्हुतं जक थथे प्रकाश याना विज्यागु
मखु ज्यानं याना क्यना विज्यागु दु ।

छन्दु गौतम बुद्ध करुणा हृदय लोकहित पाखे दृष्टि
भिक्षु संघ नाप राज गृहे भिक्षा विज्यात लँय् छथाय् च्याम-
खल छह्व वंपुना फोहरगु सशा याना च्वन । वया नां ख
सुनीत । सुनीत थम मुंका तयागु किच काच फोहरगु खमुली
तया कुबिया वया च्वं बले भिक्षु संघ नाप बुद्ध विज्याना
च्वंगु खने वं ग्यापह्याना ह्य कय् कय् कुना गनं सुलेगु दुला धका

मामां छथाय् अंग लिक्क लिधना ल्हानिपा जोरेयाना नम-
स्कार याना च्वन ।

गौतम बुद्ध वया लिक्क बिज्यात । वसपोलं थ्वीका
बिज्यात थ्व नीच कुले जन्म जूगुलिं तथंपिनि किचले नं च्वने
मझा । थ्व सापहे बुद्धि दुह्य उन्नति ज्वीगु शक्ति दुह्य ख । एनं
थ्वयात समाजं अलग याना तगुलि उन्नति ज्वीगु साधना
हे मदु । थ्वयात जिथगु संवे थ्याका बी धका मती तया नाईसे
च्वंगु सलं सुनीत यात सता धया बिज्यात— “ छाय् छं थपाय
सकं दुःख सिया च्वनागु । प्रब्रजित ज्वीगु इच्छा मदुला ?

सुनीत बुद्धया खँ न्यना गद् गद् जुल, अले धाल— जि
थें जाह्य थिमत्योमेसित प्रब्रजित याकुसा छाय् मज्जी जित
प्रब्रजित याना बिज्याहुँ धका फोन । बुद्ध सुनीत यात प्रब्र-
जित याना श्रेष्ठ पुदगल याना बिज्यात ।

थ्व खँ जक प्रचार ज्वीवं ब्रम्हुतय बिचे साप संक खल बल
मचे जुल । ब्रम्हुत छथ्व बुद्ध थाथाय् वना धाल । गौतम थी-
मत्यो मेसित छपिसं छाय् दीक्षां विया ।

बुद्ध आझा जुया बिज्यात— ब्राह्मण व चाण्डाल
निम्हेसिगु जन्म छगू हे प्रकारं जूगु । ब्राह्मण धका आकाशं
बोपिं मखु ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य व शूद्र केवल नाम मात्र ख ।
थ्व फुक्कं मनू नं दयका तगु ख । अकिं ब्राह्मण वर्ग सीका
ति जन्मं सुं चाण्डाल ज्वी मखु न जन्मं सुं ब्राह्मण ज्वी
कर्म हे चाण्डाल ज्वी कर्म हे ब्राह्मण ज्वी ।

नजच्चा वसलो होति नजच्चा होति ब्राह्मणो ।

कम्मना वसलो होति कम्मना होति ब्राह्मणो ॥

मन वसे तयेगु सो

आपासिया भावना थब कि बाहिर संयम नं छगू मुख्यगु धर्म ख धयागु । अकि हे ख गुलिसिनं ला मन, गुलिसिनं प्याज मन, गुलिमिनं चुरट मत्वं । मनू तयेगु थन्यागु भावनां थाना हे ख बुद्ध विवश जुसे भिक्षु पित नं चिचि-हंगु विनय नीति दयका विज्यागु घांय प्वी मज्यू, ल छाने मयासे त्वने मज्यू, वर्षा बले गनं वने मज्यू इत्यादि । बाहिर संयम नं मा अवश्य ख तर, वास्तवे मागु संयम ला आध्यात्मिक खः । थुगु त्तारे बुद्धया विचार छु धयागु क्वे च्वंगु बाखँ नं स्पष्ट ज्वी ।

बुद्धं बुद्धत्व प्राप्त याये धुंका थःगु न्हुगु सिद्धान्त प्रचार याना विज्यात । वसपोलया अनुयायीत नं आपालं दया वल । भिक्षु संघे नं आपालं दुश्याक वल । छन्हुया खँ ख छह्य श्रद्धालु छह्य भिक्षु छम्हेसिगु उपदेश न्यना संसार खना विरक्त जुल । वं विचायात- छ्ये च्वंच्वना ला गुबले नं दुःखं मुक्त ज्वी फई मखु । भिक्षु हे जूवने माल धका । छन्हु गृह-त्याग याना वं हे वन ।

भिक्षु संघं वयात संघे थ्याका बिल । भिक्षु जुसेनिसें वयात विनय नियम स्यना बिल । बित्यामे नये मज्यू । धिवा आदि मूवंगु थी मज्यू । सिमा ह वा स्वां थवये मज्यू । लः ल्हाना मबीकं कया नये मज्यू । थकालिपिन्त गौरव तयमा उगु याये मज्यू थुगु याये मज्यू इत्यादि स्यना बिल । विनये जक न्यनेवं ल्हा निष्पां छ्यने तथा ग्याना हुँ धाल अहो ! दुःख मुक्त ज्वीगु आशां भिक्षु जुयागु ला मखुथे धका जुल । थुलि मछि नियम गन पाले याना च्वनेमु । पला छिक्कपत्ति आपत्ति । भन

पाप जक कोवी थें जुल । बन्धने धका वयँन । गृहस्थाश्रमे हे च्वना हे बरु याकन दुःखं मुक्त ज्वी फु । ब्रह्मचर्यं नं पाले याय म्वा धका मति तथा का थ्व चीवर जित मयेल जि छ्यें वने त्यना धका चीवर त्वतेत तयार जुल । भिक्षुपिसं वयात ज्वना जिना गौतम बुद्धया थाय यंकल । बुद्ध थ्व तमासा खनेवं न्यना विज्यात थ्व भिक्षुयात मयेक मयेक छाय थन व्वना हयागु । छाय् छु जुल ।

ख भन्ते, थ्व विनय नियम खना ग्याना चीवर तोता छें वनेत सना च्वन । अकिं छलपोल याथाय् हयागु धका भिक्षु पिसं लिसः बिल ।

बुद्धं व भिक्षु यात विक्क सताः छयने लहा तथा आह्मा जुया विज्यात - छं विनये पाखे वास्ता हे तये मते । नियम मनूखं दयका तगु ख । बरु जिं छगू धाये छं याय फूला कि मफु ? व छगू खँ छसंक च्वं च्वने बले म्वा मद्दुगु कल्पना बये फु । कामया बिषये द्रोष व क्रोधया बारे । हिंसाया जारे इष्यां आदि नं मने वये फु । थजागु मभिगु कल्पना बई बले उकैयात कोतेला छोये फु लाकि मफु । भिगु कल्पना वोसा जि हे जिल । मभिगु कल्पना बई बले होश तथा रोके यायेगु सो । थुलि छं याय फुला ?

थुलिजा छाय याय मफु धका व भिक्षुं बुद्धयात लिसः बिल ।

एसा छं विनय वांछो धका बुद्धं आह्मा जुया विज्यात थुलि जक धायेवं व भिक्षु लय् लय् तातां बुद्धयात नमस्कार याना वन ।

अनंलिपा बं थःगु मन बसे कायेगु कुत यात । मने मभिगु

कल्पना वक्व पत्ति वं बुद्धं थथे आज्ञा जुया विज्यागु धयागु मती तयीगु । फल स्वरुप व भिक्षु याकन हे श्रेष्ठ पुद्गल अरहन्त जुल ।

सुयात यल वयात दान व्यु

सत्य नं ईर्ष्या धयागु साप हे बल्लागु चीज ख वथेन्तु व थें मभिगु वस्तु नं मटु ईर्ष्या याना मनूखँ मनू कोफायत मसंगु व मयागु प्रयत्न छु जक मदई । स्यु ईर्ष्या दुपिनि आराम पूर्वक न्हो वःला थें ! गौतम बुद्ध थें जाम्हेसित ला ईर्ष्या याना गजा गजागु प्रयत्न यात वसपोल यात उपहास निन्दा यायेत ।

गौतम बुद्ध जक बुद्धत्व प्राप्त याये धुने वं याकनं हे वसपोलया नां प्रचार जुल । आपालं अन्यलब्धिक तीर्थकरत नं वसपोलया हे उपासक जू वन । अले मेपिनित लाभ सत्कार आपा मजुल । अले अमिसं कुमन्त्रण यात कि छु यासा गौतम बुद्ध मनूतय मयेयी । “ अथे मखु आ कीरं प्रचार थायेनु गौतम बुद्धं बुद्ध जूसें निसें उपदेश बीगु हे दान बीगु बारे वनं, थःत व थः शिष्य पिन्त जक मेपिन्त बी मते इत्यादि । थ्व प्रस्ताव सर्व सम्मति पास यात । अले छु प्रचार जक मखा याये वाकी दनि । थ्व प्रचार तच्चकं हे जुल । कोशल जुजु याथायू नं धयन । कोशल जुजुं बिचा यात थ्व ला साप हे अन्याय जुळ । थथे ला गौतम बुद्धं गबले नं उपदेश बिया विज्याई मखु । थ्व शङ्का निवारण याये मा धकः ।

छन्हु कोशल जुजुं घोषणा याकल फलाना खुन्हु सकल प्रजागणत दुरुत्वापि मचात दुपि मिसात अतिरिक्त सकळ तीर्थ-

करत नं राजदरवारे सामिल जू वयेमा । मवल धासा उचित दण्डया पात्र ज्यो । गौतम बुद्ध व भिक्षु संघयात नं निमन्त्रणा छोट ।

भगवान बुद्धयात बर्नाम यापि न्होने तल ।

भिक्षु प्रमुख गौतम बुद्ध आदि सकलें राजदरवारे उप-स्थित जुल । गौतम बुद्धयात बर्नाम याना जूपिं न्होने तल । “भन्ते ! दान सुभात बो ज्यू” कोशल राजं बुद्ध बाके न्यन ।

‘यत्थ चित्तं पसीदति तत्थ दातव्व - गन मन प्रसन्न जुल अर्थात सुयात यल वयात दान बीज्यू” बुद्धं आज्ञा जुया बिज्यात ।

थुलि जक उत्तर बीवं तीर्थकरते खा ह्याडल छ-यो तस्वाके मझाल । सकसिन्नं धिक्कार यात ।

“भन्ते ! सुयात दान बिल धासा आपा फल दई” धका हानं कोशल राजां बुद्धयाके न्यन ।

महाराज न्हाच न्यंगु प्रश्न हे मेगु आम प्रश्न हे मेगु । बिचेय्य दानं सुगत प्पसत्थं बांलाक सील परीक्षा याना बीगु दान यात सुगत तथागत पिसं प्रशंसा याना तगु दु । अर्थात बांलाक ह्यसीका शीलवान पित्त । बीगु दान या फल आपा दई बुद्धं जाज्ञा जुया बिज्यात ।

पाप लुकी यात धाई

शंका ला सस्यू पित्त नं जू भति भति धर्म ख पिनिला छु खँ । अकिं भति भति धर्म खँ स्यूपिनि शंका ज्वीगु थव कि—

पाप छु कि यात धाई । लँय न्यासि वना तुति की न्हुया सीसां
पाप समभे ज्वी । बुं पाला की सीसां पाप समभे ज्वी मत
च्याका मते की जुया सीसां पाप समभे ज्वी । थथे समभे
ज्वीगु छुं आश्चयेगु ला मखु ।

थमं मचाकय पालिं न्हुया वा बुं पाला की सीगु बारे
बुद्धया छु विचार ख थव भूसं सीका तय बह जु ।

बुद्धं भिक्षु पित्त थथे नं निदम दयका विज्यागु
दु भिक्षुपिं छगू प्रहर चंक्रमण (लिन्हु थन्हु ज्वीगु) नं बानि
याये मो । छाय धासा शारीरिक व्यायाम मंत धोयवं शरीर
रोगं थीयो नयागु नं पचे मज्वी फु ।

गौतम बुद्धया शिष्य भिक्षु छम्ह दु वया नां चक्खु
पाल ख । वसपोल धासा मिखां मखंछ जुया च्वन । वसपोलया
बानि छु धासा चंक्रमण जक यायेगु बानि ।

छन्हुया खँ ख । विहारे मनूत यक दर्शनार्थ वया च्वन
सकभनं सोवन । वहे चक्खुपाल स्थविरया थाय् नं सोवन ।
अबले आषाढया महीना । वा वया बैय की यक धाहाँ वया
च्वंगु पो । चक्खुपाल स्थविर ला सियागु लाकां न्ह्याना चंक्र-
मण याईगु । अले की फुक्क न्हुया सीगु । थव दृश्य दर्शक तयसं
खन । खसें निसें हाला वन भिक्षु जुया नं पाप याना च्वन ।
भिक्षु छम्ह चंक्रमणया थाय् गुलि की सिना च्वन । बुद्धयाथाय्
वना नं थव खँ कँ वन । वसपोलंस्यू चक्खुपाल स्थविर या छुं
दोष मदु । अयनं मनूतयगु न्ह्योने स्पष्टीकरण याये माला
चक्खुपाल स्थविर यात सता न्यना विज्यात— खला छं यकको
प्राणी स्याना च्वन हँ तुति न्हुया ?

११ भन्ते, जिला मस्यु, न जिं स्यानागु हे दु चक्खु पाल

स्थविरं लिस बिल । अले बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात ।

मनो पुव्वङ्गमा धम्मा मनोसेट्ठा मनोमया

मनसा चे पट्टुट्ठेन भासति वा करोति वा

ततो नं दुक्ख मन्वेति चक्कं व वहतो पदं

अर्थात्— न्हागु अवस्थायसं मन न्हापालाक वनीगु
उर्कि मन मुख्य जुल, मनं हे फुकं व्याप्त जुया च्वंगु जुल ।

मभिगु नियतं मनं खँ वा ज्या थाह्व व्यक्तिया ल्यू ल्यू गाडा
सालोह्व दोहया ल्यू ल्यू घचा तुला वईगु थे दुक्ख ल्यू ल्यू वई ।

थुलि स्पष्ट जुल कि चक्खुपाल स्थावरया तुति न्हुया
यक्व हे कीचात सी सानं वसपोलया मनं मखंगु जुया स्यायगु
चेतना वा नियत मदुगु जुया वसपोल यात छुं पाप मदु न
वसपोल पापी हे ज्वी । (मनं हे स्यायेगु चेतना याना सुं प्राणी
स्याई मखुनि अबले तक सुं व्यक्तिया द्वारा मनं मचायक
प्राणीसित धासा पापलाई मखु ।

ऋद्धि क्यनेगु भिक्षुपिनि मरमार्थ मखु

चाहे पूर्वीय देशया ज्वीमा चाहे पाश्चात्य देशया ज्वीमा,
अभिगु साहित्य सोया यंके बले आश्चर्य व अद्भुतया बारे
यक्व हे खँ पिहां वई । छह्व महापुरुष पिनि बारे काल्पनिक ख
तया रचना यायां मनुयात लोकोत्तर याना बिल । गौतम
बुद्ध यात नं मानवया रूपे मस्वसे छह्व दैवीय अद्भुत ह्व
याना हये धुंकल ।

मनू तयेगु मनोवृत्ति हे आश्चर्य व अद्भुत पाखे व्वाय
वनीगु आश्चर्यगु खँला मखु ख । सुं व्यक्ति छुं छगू ऋद्धि, बल
क्यन धासा तुरन्त हे वया प्रति श्रद्धा तय धुंकी । अजापिनिगु

धर्मे तुरुन्त हे मनूत चाकधी भुजी भुने थें भुने धुंकी अकिं थौं
न्योगु शताब्दी व विज्ञानया युगे नं तन्त्र मन्त्रे विश्वास तथा
च्वंपि दु खने दुगु ।

मनू तयके विश्वास दु ध्यानया प्रभावं व्वया सम्मनं व
फु । खनं ख बाखं सफुलि आकाशं व्वया जुइपिं ऋषि मुनि
भिक्षु पिनिगु बाखं नं जाया च्वंगु दु ।

(आला ध्यान भोवना मयासे व्वया वने फू धिवा जक
मा ।) थौंकन्हे बुद्धिया विकास मज्जुपिं गुलि सिनं धया च्वंगु
न्यने दु गो ? न्हापा न्हापा यापि भिक्षु पिसं गजा गजागु
ऋद्धि क्यने फु, आकाशं व्वया वने फु आयापिसं हूं नं क्यने
मफु । ऋद्धि क्यनेगु व आकाशं व्वया जुइगु बारे गौतम बुद्धया
हु विचार धयागु क्वे च्वंगु बाखं नं सीका काये फु ।

सिद्धार्थ गौतमं बुद्धत्व प्राप्त याना गौतम बुद्धया नामं प्रख्यात
जुल । वसपोलका कीर्ति भं भं हे फैले जुजुं वन । वसपोलयात
आपालं लाभ सत्कार जक प्राप्त जूगु मखुकि वसपोलया
अनुयायी जूपिं नं खुशी वा वये थें बढे जुया वल । अन्य
तीर्थकरतेत लाभ सत्कार ह्यजुया वल । अले अमि मने डाह
ज्वीगु दु याना गौतम बुद्धयात कोफाय फई धयागु अमिसं चाल
बाजि याना आश्चर्य अद्भुतगु क्यना मनूत साला कायेगु
सोत । अले गौतम बुद्धया शिष्य भिक्षुपिसं नं ऋद्धि क्यनेगुली
तन मन विया कृत याना च्यन । थव खं गौतम दुद्धं सिल । वस-
पोलं भिक्षुपिं सता धया विज्यात— हे भिक्षुपिं छिपिं गृहत्याग
भिक्षु जूगु आमजोगु तुच्छगु कीर्ति प्रशंसा प्राप्त यायेत मखुले,
न निष्प्रयोजनगु मानव समोजयात हूं हित मज्जीगु ऋद्धि प्राप्त
यायेत ख । भिक्षु जीवनया उद्देश्य आश्चर्य अद्भुतगु ऋद्धि

क्यनेत मखुले । छिमिसं मखूगु लय पला तल । होशति भिक्षुपि
जि थनिनिसं आज्ञा वी नियम दयका वी सु छम्ह भिक्षु हे
ऋद्धि आदि अद्भूतगु विद्या क्यने मटु ।

क्रोधयात नाश याये वं सुख सी

क्रोध धयागु साप हे ग्यानापुगु वातु ख । तं पिहांवल कि
छुं हे मिखां खनी मखु । तं धयागु उवले पिहां वई थुबले पिहां
बयी धका धाये मफु । ज्यू मटुपि खना नं तं पिहां वी । गबलें
गबलें गनं लुखाय छ्यों हाई अवले लुखा खना तं मोई । त्यो
मत्यो धका मां अबु धका क्रोधं छता मरेका छ्बे फसा
समाजे ल्वापु धयागु दई मखुला धयागु मति वो ।

राज गृहे भारद्वाज गोत्र याम्ह ब्राम्हण ख । वया कलाया
नां धनज्ञानी ख । व मिसा बुद्ध्या प्रति तस्सकं श्रद्धा तथा
चवंह जुल । भारद्वाज ब्राम्हण धासा बुद्ध धका नां हे काये
मयोम्ह । उकिं व ब्राम्हणं थ कला मेसित गुलि धाई— छ
श्रमण गौतम याथाय् वने मते । व मिसां धासा ख हे मन्थं
छ्ये नं बुद्धया जक वर्णन याना चवनीगु ।

दुन्दु व ब्रम्हया साप तं पिक्या श्रमण गौतम नाप थौं
वाद विवाद (छलपल) या वने धका खास्सि ह्याउँका बन ।
वं बुद्धयाके प्रश्न न्यन—

कसु ऋत्वा सुखं सेति किंपु ऋत्वा न सोचति ।

किसस एक धम्मस्स वधरोचेसि गौतम ॥

हे गौतम ! छुकी यात नाशयात धासा सुख पूर्वक देन

फइ लुकीयात नाश याये वं शोक मदई । छु वस्तुयात नाश
यायेगु छं रुचि जू ।

बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात ।

क्रोधं ऋत्वा सुखं सेति क्रोधं ऋत्वा न सोचति ।

क्रोधस्म विममूलस्स वध सेचिमि ब्राह्मण ।;

हे ब्राह्मण क्रोध नाश याये वं सुखं देने फई, क्रोध नाश
याये वं शोक ज्वी मखु फुकं विषयया मूल क्रोधयात नाश यायेगु
हे जितः यो । थुलि न्यने वं व भिक्षु नं बुद्धया शरण वन ।

छगु वचन छंत तँका

छगू श्रेष्ठगु गुण ख सह यायेगु । थाकुगु नं थ्वहे ख । सुं
व्यक्ति निर्दोषी यात दोषो याना वोचिल धासा सह यायेगु अणु
मजू । मनुतय स्वभाव हे ख दोषी पिन्त नं निर्दोषो पिन्त नं
बोबिश्गु । सुनां नं थन विना कारनं वोचिल धासा अले भोसं छु
आयेमा धईगु बुद्धं उपाय कना विज्यागु दु ।

छन्हु भारद्वाज गोत्रयाह्य ब्रह्मु छह्य गौतम बुद्ध चाथाय
बना व्रमपोल यात लाक्को पाक्को नां कया वोबिया च्वन ।
दोँह, ऊँट, खिचा आदि नां कया नं वोबिया च्वन ।

बुद्ध—हे ब्राह्मण छथाय वं सुं थ थिति वल ?

‘व’ ब्राह्मणं लिस थिल ।

अमिगु लागे छुं नयेगु न ज्वरे वाला ?

या गौतम ।

यदि व दयका तगु पाहुना वोम्हं मनसा के सोयात
प्राप्त ज्वी ।

जिमित हे प्राप्त ज्वी ।

अथे हे ब्राह्मण सोका का छँ थौ जित बिना कारणं निर्दो-
षी जित वो विल । जि छंगु वचन स्वीकार मयाया । व छंगु
वचन छंत तुंका ।

सुनां रोगीया सेवा याई वं जिगु सेवा यागु ज्वी

रोगी जीवन नं धिक्कार हे । वयागु जीवन व्यर्थ ख ।
रोगी जीवने थें कष्ट मे बले ज्वी मखु । थत जक मे पित नं
कष्ट । गुबलें गुबलें काय ह्याग्रपिसं रोगीपिं माँ बौ या सेवा
यायेगु हे मं मदयेकी । रोगीया सेवा यायेगु नं अपु मजू ।
अयनं गौतम बुद्धं रोगीया सेवाया थें तथंगु सेवा मेगु महु
धका आज्ञा जुया विज्यागु दु । वसपोलं स्वयं रोगीया सेवा
याना विज्यागु दु ।

गौतम बुद्धया शिष्य छम्हेसित म्हे कई वया तच्चवंतं
कष्ट जुया च्वन । भिक्षुपिसं नं वास्ता मतल । थथे जू वले व
रोगी भिक्षु लासाय मल मूत्र याना कष्ट सिया च्वन । श्व
खं गौतम बुद्ध याथाय् थयन । तुरन्त हे वसपोल व रोगी
भिक्षुया थाय् विज्याना आनन्द स्थविरयात ल दायके
विल थंम्हं हे कालखं व संव मद्दा च्वंम्ह भिक्षुया शरीर सिला
बिल । वस फेरे याना विल । वसपोलया करुणा शीतल हृदय
थ्युसे निसं व भिक्षुयात शान्ति जुल ।

अनं लिपा भिक्षुपिं मुंका आज्ञा जुया विज्यात— हे
भिक्षुपिं छिं छिये वुं माँ बौ तोता एये धुं कूपिं । अकि छिमि
थः थः हे माँ अबु दाजु किजा समझे ज्वीमा । छिमिसं पासा

पासाया सेवा मयासा सुनां सेवा या वई । अकिं जि थनिं
 निसें धाये गुम्हेसिनं रागीया सेवा याई वं जिगु सेवा
 यागु ज्वी— योगित्पानं उपट्ठाति सो नं उपट्ठाति ।

मिसातनं मिजंत सिबे श्रेष्ठ जू ।

न्हापां निसें हे समाजे मिसातयत क्खंका तगु खनेदु ।
 गनं गनं ला मिसा मिजंया न्हावसा मात्र नं समभे ज्वी धुंकल ।
 उलि जक ला मिसा जन्म ज्वीगु हे अशुभ समभे ज्वी धुंकल ।
 मिसातेत शिक्षा बिया मतगुलिं मिसातेगु थजोगु गति जुंल
 धकां ला विचार हे यागु खने महु । मिसा तयेगु बारे गौतम
 बुद्धया छु विचार ख थुकी छक ध्यान तये नु ।

अन्हया खं ख । कोशल जुजुं बुद्धयाथाय वना नमस्कार
 याना छथाय लिक्क फेतुना बुद्ध नाप खं लहाना च्वंगु खः । अवले
 हे छम्ह दूत वया कोशल राजाया न्हायपं लिक्क वया चीसकं
 धाल— महाराज ! मल्लिक देवी महारानीया म्हाय बुल” उलि
 जक न्यने वंकोशल जुजुया खवा खिउँल मन कुतुं वन । कोशल
 जुजुया खवा जक खिउँगु खनेवं बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात—
 महाराज ! गुह्य गुह्यं मिसात मिजंत सोया नं च्वे न्हा । अकिं
 म्हाय बुल धका मन खिन्न याये मागु महु । बरु बांलाक
 पालन पोषण याना शिक्षा जक बीमा । राज्य सम्म नं त्याके
 फुपिं कुशाग्न बुद्धि दुपिं म्हाय मस्त नं जन्म जू वो ।

अपराध व क्षमा

अपराध धयागु गुलि मनू नं याईगु मभिगु बानि ख
 उलि हे क्षमा धयागु नं मनू नं याय फुगु भिगु गुण धर्म ख ।

अपराध धयागु सकसिगुं द्वारा ज्वीकु तर होश दयका अपराध याह्वं अपराध धईगु सीकल धासा वा अपराध याय मागु छाय धयागु हेतु सीका क्षमा फोन वा क्षमा बिल धासा भीगु समाजे दुगु ल्वापु याकनं हे मदया वनी ।

अपराध व क्षमाया वारे बुद्धं उदार वाक्य प्रकट याना विज्यागु दु । छक निह्व भिक्षुया विवे ल्वापु जुल । अपिं निह्वे छह्व भिक्षुं थःगु दोष थ्वीका काल । अले व भिक्षु मेह्व भिक्षु याथाय वना थःगु अपवाद स्वीकार यासे क्षमा फौवन । तर उह्व भिक्षुं वयात क्षमा मच्यु ।

अले भिक्षुपिं निह्व स्वह्व गौतम बुद्ध याथाय वना नमस्कार पूर्वकं जूगु घटना कना बिल ।

अले बुद्धं आज्ञा जुया विज्यात— हे भिक्षुपिं निगू प्रकारयापिं मूर्खत संसारे दु—

(१) गुह्व कि थःगु अपराध यात अपराध धका थ्वीका काई मखु ।

(२) गुम्हसिनं थःगु अपराध थ्वीका क्षमा फोने वयात क्षमा बी मखुह्व । थुकि निह्व मूर्खत ख ।

वथेन्तु हे भिक्षुपिं पण्डित न निगू प्रकारयापिं दुः—

(१) गुम्हेसिनं थह्वं यानागु अपराध, अपराध ख धयागु थ्वीका काई ।

(२) गुम्हेसिनं मेम्हसित अपराध स्वीकार याये व क्षमा प्रदान याई ।

धर्मोदय प्रकाशन

नेपाल भाषा:-

अंग्रेजी प्रकाशन भाषा:-

१. धम्मपदट्ठ कथा ... ४।५०
२. बुद्ध शासनया इतिहास ... १।
३. सिद्धार्थ गौतम ... १।२५
४. तत्त्वज्ञानसंसिद्धि : महासुख
प्रकाशिका ... १।५०
५. नेपाल बौद्ध कला ... १।५०
६. धम्मपद ... १।५० सजिल्द १।७५
७. लोक नीति ... १।७५
८. नुग : ... १।४०
९. नामाष्ट शतकम् ... १।२०
१०. शान्ति ... १।२५
११. ह्वना गाः ... १।३६
१२. बनवासया छगू खँ ... १।६८
१३. बेस्सन्तर जातक ... १।
१४. मणिचूड जातक ... १।५०
१५. सूत्र-संग्रह ... प्रेस
१६. स्वपु जातक ... १।७५
१७. बौद्ध कहानी ... १।५०

१८. स्नायूपशट्स आफ् काठ-
माडौं भ्येली ... १।
१९. दि फिलोसफी आफ्
चेन्न ... १।४०
२०. बुद्धिजम् एण्ड नेपाल १।४०
२१. बुद्धिष्ट जोग्राफी ... १।३०
२२. नेपाल जियोग्राफिकल
एकाउण्ट ... प्रेस

नेपाली भाषा:-

२३. गृह विनय ... प्रेस
  २४. बुद्ध जीवनी ... १।२५
  २५. बौद्ध दर्शन ... १।७५
  २६. बौद्ध दिग्दर्शन ... १।६०
  २७. धम्मपद ... १।५०
- सफु दइगु थाय्**
६/३१, जुद्ध सडक, कान्तिपुर,
नेपाल ।

मुद्रक नेपाल प्रेस, असन त्यौड काठमाडौं ।